

Tilegnelsen af den Kunst grafisk at udtrykke sig uden Frygt er tillige fornøjelig for Eleverne.

Egentlige kvindelige Færdigheder lægges der Vægt paa i enkelte af Østens Pigeskoler. I Vesten har man først nylig begyndt at lære Pigerne Syning, Tilklipping og Kogning, paa samme Tid som man indførte forskellig Sløjd for Drengene. Da Syning nu altid foregaar paa Maskine, har man regnet det for unyttig Tidsspilde at dyrke Haandsyning.

I Highschool er en Del af Fagene »*elective*«, valgfrie, dog langt fra saa mange som i Englands Skoler. Den Tid, man lader Undervisningen vare i de enkelte Fag, er især i de lavere Klasser meget kort, 15 à 20 Minutter som Regel. Eleven kan i saa kort Tid ikke trættes, og man mener derved at opnaa Fart og Friskhed ved Undervisningen. Dog kan Timernes Kortvarighed overdrives; i én Skole i Chicago var de saaledes kun 5 Minutter lange. Lærerinden havde sit Blik fæstet paa Urskiven, og en nervøs Uro herskede i Klassen.

Ellers er netop Disciplinen Skolernes stærke Side. Skolebørn opføre sig som velopdragne voksne hos os, have høflige Manerer og behandle hinanden og Lærerne med den Hensynsfuldhed, som den ene Ligemand viser den anden, og aldeles uden Frygt. Dette er imidlertid ikke alene Skolens Indflydelse; thi selv smaa fireaars Amerikanere optræde i Reglen med Værdighed og Selvfølelse overfor ældre.

Lærerne stille sig aldrig overfor Eleverne som dem, der have Magt eller véd ret meget mere end Eleverne, hvilket de forøvrigt ikke heller kunne gøre, da de som oftest have en ringe Uddannelse. Mange Steder ansættes Eleverne fra Højskolen strax som Lærere, thi ikke sjældent er der Mangel paa Lærere. Andre Steder maa de først gennemgaa Normalskolen. Da imidlertid Skoleinspektøren giver en fuldstændig detaljeret Arbejdsplan, faar den enkelte Lærer alligevel saa lidt Lejlighed til selvstændig eller original Undervisning, at deres ringe Uddannelse næppe mærkes meget.

Læreren er i de fleste Fag kun en Styrer af Forhandlingerne mellem Børnene; besvarer Eleven A. et Spørgsmaal eller løser han en Opgave, lader Læreren ham ikke faa at vide om Svaret er rigtigt, men Læreren henvender sig til Klassen og spørger: »Hvem er enig

med Hr. A.?» Nogle Elever melde sig. »Hvem er uenig med Hr. A. og hvorfor?» Nu komme Hr. A.'s Meningsfæller med deres Grunde, hvorefter en Samtale kommer i Gang.

Paa denne Maade lære Amerikanerne utvivlsomt at danne sig en Mening, men de samle ikke positive Kundskaber.

Med meget faa Undtagelser er over hele Unionen Undervisningen i Skolernes laveste Klasser fælles for Dreng og Piger. I Grammarskolen og opefter er der ogsaa de fleste Steder Fællesundervisning. Saaledes er i hele Vesten og i Mellemstaterne al Skoleopdragelse ens og fælles for de to Køn; man sagde mig: »Det er et Spørgsmaal, om hvilket vi slet ikke tale mere; den Sag har staaet sin Prøve og ikke en eneste plausibel Grund kan gives for at vende om fra de fælles til de særkønnede Skoler.«

Da min Rejse ene og alene havde til Maal at sé og høre om de Ulæmpere, Fællesundervisningen kunde have — Fordelene derved have altid været mig indlysende —, spurgte jeg allevegne Forældre, Lærere, Bestyrere og Skoleinspektører om deres Erfaringer og Meninger angaaende Vanskelighederne eller Farerne derved; men jeg hørte ikke om nogen.

Allevegne talte de om, at Disciplinen langt lettere holdes god med Piger og Dreng sammen. De gjorde mig opmærksom paa det gode Forhold mellem Eleverne og paa Undervisningens Livlighed. I énkønnede Skoler er der ikke den stærke Meningsudveksling, der i Amerika med Rette regnes for det væsentlige ved Skolen.

I Østen er der i de sidste Aar kommet stor Iver for at faa Fællesopdragelse indført. I nogle af de mest konservative Byer i Unionen er Forholdet følgende: I Boston var der, da jeg ifjor besøgte Skolerne, 30 Fællesskoler af ialt 53 offentlige Grammarskoler, og af Byens 9 Højskoler var de 6 Fællesskoler. Fra Bostons Skoleraad foreligger der en speciel Report fra 1890 angaaende Fællesopdragelsen. Man har søgt og optaget i denne Report Udtalelser fra allehaande Skolemænd og Læger, og Majoriteten raader ubetinget til Fællesskolen.

I Washington er nu de fleste Skoler paa Veje til at omdannes til Fællesskoler under den nye Skoleinspektør Powell. Endda i Negerskolerne, som det forøv-

rigt ikke er min Mening at komme nærmere ind paa i Aften, skønt disse er de mest interessante og for Amerikas Fremtid rimeligvis mest betydningsfulde Skoler, sidde Drengene og Piger sammen.

I Philadelphia er der en Dél, i New-York nogle faa og i Baltimore endnu ingen fælles Skoler.

Hvad de private sekundære Skoler angaar, viser den sidste Aarsberetning fra Bureauet i Washington, at der i de forenede Stater, forsaavidt Oplysninger ere indkomne, findes 297 Drengeskoler, 290 Pigeskoler og 737 Fællesskoler, altsaa langt flere Fællesskoler end Skoler for ét Køn.

Disse private Fællesskoler ere spredte over alle Staterne, dog findes flest i Ny-England. Dette ligger i, at Ny-England-Staterne overhovedet gøre mere for den højere Undervisning end de vestlige Stater.

Grundene til, at man har lutter Fællesskoler i Vesten og nu ogsaa snart faar det øvrige Land fællesopdraget, ere foruden de rént praktisk-økonomiske tillige,

- a. at de to Køn udøve en heldig moralsk Indvirkning paa hinanden i Skolen, saa at Raahed hindres,
- b. at det er unaturligt at skille Børn ad efter Køn,
- c. at det er bedre at fremhæve og under Opdragelsen at lægge Vægt paa det, der er fælles, end paa det, der er særligt for Kønnene.
- d. at den Forstaaelse af Individet af et andet Køn, som Fællesopdragelse betinger, er til Gavn under senere Livsforhold og udvikler Samfundsfølelsen.

En Skoleinspektør raader til Fællesskolen, fordi den — beskytter Pigerne mod Overanstrengelse; han paa-
staar nemlig, at Drengene ikke kunne følge med, naar Pigerne gøre sig rigtig Umage.

Indvidere finder man det nødvendigt, at Kvinderne, for at de skulle kunne konkurrere med Mændene, maa have deres Uddannelse i samme Alder som Mændene. Amerikas fineste, filosofisk dannede Pædagog, Dr. Harris, siger, at Børn fra Fællesskoler udmærke sig ved Selvbeherskelse og Alvor, at Tonen i Fællesskoler er den bedst mulige, og at Undervisningen i disse er den bedste, fordi man baade undgaar den mandlige Yderlighed, udelukkende Forstandsupøvelse, og den kvindelige Yderlighed, Udenadslæren.

Alle Beretninger vise, at Pigernes fysiologiske Ejenommeligheder ikke hindre dem i at arbejde som Drengene.

Den af Fællesskolens Modstandere baade i Amerika og i Danmark saa ivrigt dyrkede Dr. Clark fra Boston skrev i sin Tid sin Afhandling mod Fællesopdragelsen ud fra den fuldstændig fejlagtige Forudsætning, at unge Kvinders Sygelighed hidrører fra megen aandelig Anstrængelse. Efterat det er blevet paavist, at de ikke-studerende unge Piger er fuldt saa svagelige og lide af samme Sygdomme som de studerende, maa Sygelighedsaarsagen søges andetsteds. Daarlige hygiejniske Forhold, utilstrækkelige Legemsøvelser og Mangel paa frisk Luft maa have bevirket den af ham omtalte Sygelighed; thi nu, da man har givet Kvinderne mere Gymnastik, høres ikke de stærke Klager.

Herhjemme synes man ogsaa at opgive at angribe Fællesskolen fra det tidligere indtagne moralske Standpunkt. I det hele nærer man ikke stor Frygt for dens Virkning paa Drengene. Man er derimod bange for, at Pigernes Helbred vil lide, naar de skulle holde Skridt med Drengene, og Faren anses for størst i Pubertetsaarene. Man støtter sig til de her og i Sværrig foretagne Undersøgelser af skolehygiejnisk Natur.

Af det foreliggende statistiske Materiale kan man imidlertid ikke logisk drage de Slutninger, som man har gjort. De danske Undersøgelser fra 1882 vise et større Procentantal af syge Piger end af syge Drengene, men den høje Sygelighedsprocent findes mærkelig nok ikke hos de aandeligt mest bebyrdede Piger, derimod hos Almueskolepiger, altsaa hos de økonomisk og sanitært stlette stillede.

Mærkeligt er det ogsaa at søge Aarsagen til Pigernes større Sygelighed i Skolearbejdet, da der hidtil har været mindre for Pigerne end for Drengene. Pigerne har derimod mere stillesiddende Beskæftigelse og mindre sund Legemsøvelse.

De af Professor Key foretagne Undersøgelser over Pubertetsudviklingen, som i 1890 forelagdes den internationale Lægekongres i Berlin vise, at baade for Drengene og Piger er der mindst Sygdomsmodtagelighed i de Aar, hvor den legemlige Væxt foregaar kraftigst. Der

synes derfor ikke netop i disse Aar at være Fare for, at Arbejde skal tage mest paa Børnene.

Efter den egentlige Barnealder kommer Undervisningen i vore Latinskoleers øverste Klasser. Den dertil svarende Undervisning gives i Amerika paa Collegierne og Universiteterne. De Institutioner, der benævnes paa denne Maade, ere nemlig ikke Universiteter i europæisk Forstand. Paa ganske faa Undtagelser nær gives der endnu ikke virkelig videnskabelige Anstalter. Amerika benytter de i Europa gjorte videnskabelige Undersøgelser og har hidtil haft sine Bestræbelser rettede mod at give en jævn almén Dannelse til alle Landets Borgere.

Man gaar 4 Aar paa disse Universiteter, over hvis elementære Undervisning jeg i Førstningen studsede, indtil en ung Bostonianer, der havde opholdt sig længe i Europa, ganske træffende gjorde mig opmærksom paa, »at i et saa sént civiliseret Land som Amerika er det rimeligt, at man ikke endnu har lært at kende Forskellen paa et Universitet og en Børnehave«.

Collegierne dele sig i to Arter, dem, der kun give daglig Undervisning, og dem, hvor de studerende leve og bo paa Universitetets Grund. For den første Art, altsaa for dem, der ikke have Dormitorier, er der naturligvis ingen Vanskelighed ved Fællesundervisningen, og de ere saa godt som alle aabne for begge Køn. Ved den anden Slags Collegier kommer der Vanskeligheder ved Boligarrangementet. Denne Sag ordnes paa forskellig Maade. Ved nogle bo alle studerende i samme Hus, men hvert Køn i sin Fløj; saaledes saa jeg det indrettet ved Kvækernes College Swarthmore i Pennsylvanien.

Ved andre Universiteter, som t. Ex. Cornell Universitet, har man bygget et stort og smukt Hus, Sage College, for de kvindelige studerende. Dette bestyres af en Dame; de unge Piger have fuldkommen Frihed, kunne modtage deres mandlige Kammerater og gaa ud frit som alle Amerikanerinder.

Endelig er der Universiteter som Syracuse, hvor de unge Piger selv have ordnet denne Sag og det paa en Maade, som maaske bør forklares lidt nærmere. Amerikanerne ere jo Foreningsmennesker om en Hals; der gives næppe det Skolebarn, der ikke har sin Diskussionsforening, sin Sportsklub eller sin Læseforening. Foreningslivet er stærkt udviklet ved Collegierne, og der

findes bl. a. visse hemmelige Foreninger, en Art Firmurerselskaber, hvis Navne ere græske Bogstaver, der for de indviede angive Selskabets Formaal. Disse »greek letter societies« forpligte deres Medlemmer til gensidig Støtte ved Studierne og senere i Livet. (Mange ansé derfor disse Forbund for yderst skadelige, idet Medlemmerne paa uretfærdig Maade begunstige hinanden ved Embedsbesættelser og andre Lejligheder.) Nu har nogle Steder Kvinderne dannet lignende Broder- eller Søsterskaber. Et saadant Søsterskab har da bygget sig et Hus, hvori Medlemmerne bo under Studietiden. De engagere deres egen Husbestyrende og have kun de Baand, som Universitetet og deres eget Forbunds Love paatvinger dem. Jeg kom ved Bekendtskab med Mrs. Foote Crow, en af Chicagouniversitetets kvindelige Professorer, til at kende $\alpha \varphi$ Selskabet i Syracuse, og derved var jeg med det samme stillet under Protektion af alle de Grene af $\alpha \varphi$ Selskabet, som findes i de forskellige Universitetsbyer.

Imidlertid har man mange Steder fundet Vanskelighederne ved at ordne Boligspørgsmaalet saa store, at man har foretrukket at have Collegier for hvert Køn for sig. Dette gælder imidlertid ikke for Statsuniversiteterne.

Dommen over den amerikanske Skole i Almindelighed og særlig over Fællesskolen maa selvfølgelig afhænge af de Krav, som man overhovedet stiller til en Skole.

Nogle betragte en Skole som et Sted, hvor kun Undervisning skal gives. Skolens Opgave bliver da at meddele saamange Kundskaber som muligt og Skolen maa søge at undgaa alle Livets forstyrrende Indblandinger. Klosteragtig Ro bør tilstræbes og alle Eleverne, hvis Antal maa være saa lille som muligt, maa ubetinget høre til samme Køn. For andre er Kundskaberne alene ikke Maalet; men den sande Mening med Skoleopdragelsen er den, at uddanne Karakteren, at sætte Barnet i Stand til at forstaa andre Mennesker og leve i Verden saaledes, at man hævder sig selv uden at gaa andres Rettigheder for nær. For dem, der stiller Skolen dette Maal, kan intet være rigtigere end at bringe Børn af begge Køn og helst af forskellig social Stilling sammen, saa at de kunne lære at arbejde sammen og drage Fordél af den Indflydelse og Paavirkning, som det ene Menneske har paa det andet.